

عوامل آموزشی مؤثر بر پذیرش بیمه و نقش آنها در کاهش ریسک دامداریهای دام سنگین استان گلستان

نرگس حسن آبادی زاده*، دکتر سید جمال فرج الله حسینی**
دکتر سید ابوالفضل جوادیان***

چکیده

این پژوهش با هدف شناسایی عوامل آموزشی مؤثر بر پذیرش صنعت بیمه و نقش و تأثیر آنها در کاهش ریسک در دامداریهای استان گلستان انجام گرفته است. جامعه آماری این تحقیق، در بردارنده ۳۸۶۲۱ نفر از دامداران استان گلستان است که در سال ۱۳۸۷-۱۳۸۸ به این کار اشتغال داشته‌اند. از میان این جامعه، به روش نمونه‌گیری تصادفی، تعداد ۳۸۰ نفر انتخاب شدند و مورد بررسی قرار گرفتند. برای جمع‌آوری اطلاعات میدانی، روش مصاحبه و ابزار پرسشنامه به کار رفت که روایی آن از سوی پانل متخصصان و پایایی آن از راه ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۰) مورد تأیید قرار گرفت. بر اساس آمار توصیفی و استنباطی، عامل استرس گرما و سرما مهمترین ریسکهای تهدیدکننده از انواع عوامل طبیعی، و همچنین عامل نوسانهای قیمت محصولات دامی نیز، مهمترین ریسک از نوع عوامل اقتصادی شناخته شد. از همین رو بهترین راهبرد به کار بردنی برای رویارویی با آنها، مدیریت ریسک است که در این راستا، بیمه دام، یکی از مناسبترین ابزارها به شمار می‌آید. در این مطالعه، دیدگاه دامداران در مورد عوامل آموزشی مؤثر بر پذیرش بیمه مورد بررسی قرار گرفت که بین متغیر وابسته و مستقل عوامل آموزشی، همبستگی مثبت و معناداری به دست آمد. به دیگر سخن، این عوامل بر پذیرش صنعت بیمه در راستای کاهش ریسک دامداریها نقش بسزایی دارد. همچنین، بین متغیر سن سابقه اشتغال و دیدگاه دامداران در زمینه پذیرش صنعت بیمه، ارتباط معناداری به دست نیامد.

کلیدواژه‌ها:

بیمه، ریسک، عوامل آموزشی، دامداری، استان گلستان.

بیمه و
کشاورزی

سال هفتم
شماره ۲۳ و ۲۴
۱۳۸۹

* دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه توسعه روستایی دانشگاه آزاد اسلامی علوم و تحقیقات تهران.

** دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

*** عضو هیئت مدیره صندوق بیمه کشاورزی ایران و عضو هیئت تحریریه فصلنامه بیمه و کشاورزی.

مقدمه

صنعت دامپروری، صنعتی پویا، زاینده و اشتغالزا به شمار می‌آید که پس از صنعت نفت، بیشترین سرمایه را به خود جذب کرده و از همه مهمتر اینکه با امنیت غذایی و سلامت جامعه، پیوند خورده است. از سویی، به عنوان یکی از اصلی‌ترین بخشهای تولید مواد پروتئینی و لبنی، اهمیت بسزایی در تغذیه انسانها دارد. در این راستا، استان گلستان، جایگاه ویژه‌ای به عنوان قطب بزرگ صنعت دامپروری در کشور دارد و به دلیل دارا بودن شرایط مناسب آب‌وهوایی برای کشت گیاهان علوفه‌ای و نیز، فراورده‌های فرعی آنها، بویژه کنجاله‌ها، و پس‌چرای مزارع کشاورزی درخور مصرف برای تغذیه دام و از سویی، برخورداری از مراتع وسیع و مستعد، همجواری با کشورهای آسیای میانه و فاصله کم با مراکز عمده مصرف از موقعیت مناسبی برای پرورش انواع دام بهره‌مند است. از دیگر سو، در شمار صنایعی است که چنانچه توجه اساسی و سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی و اصولی در آن صورت گیرد، می‌تواند یکی از بخشهای مؤثر اقتصادی کشور باشد (۱). با این همه، تولید در بخش دامداری، تفاوت‌هایی با دیگر زمینه‌های تولیدی دارد، تا آنجاکه ریسک تولید در بخش دامداری و راههای رویارویی با آن، از عوامل بسیار مؤثر بر سرمایه‌گذاری در این بخش است. بیگمان توفیق طرحهای توسعه دامداری، بدون در نظر گرفتن ریسکهای موجود در این بخش و کاهش آنها به حداقل ممکن، انجام‌پذیر نخواهد بود. از این رو به کار بستن تدبیرهای امنیتی و مدیریتی، برای کاهش و کنترل ریسک تولید در این بخش ضرورتی پرهیزناپذیر است (۲).

پژوهش بارد و باری^۱ (۲۰۰۱) زمینه فرایند مدیریت ریسک نشان می‌دهد، وظایف عمده مدیر واحد تولیدی در زمینه ریسک عبارت است از: شناسایی و اندازه‌گیری

فصلنامه
پژوهشی

1. Bard and Barry (2001)

منابع ریسک، شناسایی و ارزیابی جایگزینهای مدیریت ریسک، ارائه توصیه‌های لازم برای کاهش ریسک متناسب با نگرش بهره‌برداران به ریسک که نشان می‌دهد، یکی از مؤلفه‌های اصلی تحلیل تصمیم‌سازی در شرایط ریسک، فراهم آوردن دانش معتبر درباره نگرش به ریسک تصمیم‌سازان اصلی است (۵، ۶ و ۹).

از دیگر سو نیز نشان می‌دهد، بهره‌بردارانی می‌توانند ریسکها را کنترل و گاهی به فرصت تبدیل کنند که در انجام وظایف پیشگفته توانمند باشند. برای دستیابی به چنین توانمندی نیز باید کوشش شود تا با درایت و آگاهی به گذراندن آموزشهای لازم مدیریتی و تقویت قدرت و مهارت تصمیم‌گیری خود پردازند، تا بتوانند عوامل خارج از کنترل را تا حد ممکن در اختیار خود بگیرند. در این زمینه، نظام ترویج کشاورزی به عنوان یک سازوکار آموزشی و اطلاع‌رسانی می‌تواند با اطلاع‌رسانی بموقع و تقویت توان مدیریتی کشاورزان، نقش کلیدی در این باره، ایفا کند. بنابراین، آموزش و ترویج، در انتقال راهبردهای مدیریت درست در امر تولید، ضرورتی پرهیزناپذیر است.

بی‌گمان در بین نظامهای مختلف حمایت از تولیدکنندگان، بیمه به عنوان یکی از ابزارهای حمایتی مناسب، مورد تأکید جدی قرار گرفته است. از همین رو باید، در راستای استفاده از ابزار حمایتی بیمه، بستر لازم برای افزایش آگاهی کشاورزان فراهم شود.

نظر به اهمیت موارد پیشگفته، در این مطالعه تلاش شده است، ضمن شناخت و آگاهی از وضعیت دامداریها و ریسکهای تهدید کننده آن در استان گلستان، عوامل آموزشی مؤثر بر پذیرش صنعت بیمه که می‌تواند باعث کاهش ریسک در دامداریهای استان شود، مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان با داشتن شناخت بهتری از شیوه تصمیم‌گیری بهره‌برداران در شرایط همراه با ریسک و در رویارویی با مخاطره‌های

احتمالی، برنامه‌های مناسبی را برای دستیابی به هدفهای توسعه صنعت دامپروری به مرحله اجرا گذاشت. بدین منظور و در ادامه، نگاهی به پژوهشها و مطالعات پیشین خواهد شد.

پیشینه پژوهش

بررسیهای انجام شده نشان می‌دهد، پژوهشها و تحقیقات گوناگونی در زمینه نقش بیمه و مدیریت ریسک انجام گرفته است که در این بخش، تنها به شماری از آنها اشاره می‌شود:

مارک و همکاران^۱ (۲۰۰۰) در پژوهشی که در زمینه شناسایی ریسک اقتصادی در جیره غذایی دام در دامداریهای صنعتی در کنیا انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که مدیریت ریسک در سلامت و تغذیه دام بسیار مهم است و باید به هزینه‌های جیره غذایی اهمیت داده شود؛ زیرا ریسک قیمتی جیره غذایی از مهمترین ریسکها به شمار می‌آید.

در مطالعه دیگری، عوامل مؤثر بر تقاضا برای بیمه محصول ذرت در ایالت آیوای آمریکا از سوی گودوین و همکاران^۲ (۱۹۹۳) مورد بررسی قرار گرفته و به این نتیجه رسیده است که مالکان مزارع بزرگتر، گرایش بیشتری به بیمه محصولات کشاورزی دارند و ارزش زمین و مدیریتهای اجاره‌ای و مالکیت موقت زمین نیز، اثر مثبتی بر تقاضای بیمه ذرت دارد و به افزایش گرایش کشاورزان به پذیرش بیمه می‌انجامد.

همچنین، ژاکیندا اوتینو و همکاران^۳ طرحی پژوهشی در مورد ریسک دام و بر روی ۳۰۰ راس دام در کنیا انجام دادند که کشاورزان پس از مشاهده نتایج این طرح و

1 . Mark et al (2000)
2 . Goodwin et al (1993)
3 . Jakinda Otieno et al

مزیت‌های آن، از جمله کاهش تلفات دام و ریسک بیماری دام، مشارکت خود را در امر بیمه دام‌هایشان افزایش دادند.

از سوی دیگر، نتایج مطالعات و تحقیقات گاردنر^۱ (۱۹۹۵) تجربه‌های کشورهای کانادا و آمریکا را در زمینه مدیریت ریسک قیمت نشان می‌دهد. در این پژوهش نمایان شد که شماری از کشاورزان، به حد کافی ریسک‌گریز هستند که گرایش به پیشفروش محصول و یا خرید بیمه‌های قیمت در نرخهای بالای حق بیمه را داشته باشند. همچنین دلایلی وجود دارد که با اجرای برنامه‌های بیمه و مدیریت ریسک قیمت، از یکسو، زمینه سرمایه‌گذاری و تخصص‌گرایی در تولید فراهم می‌شود و از دیگرسو، نیاز به برنامه‌های ترویجی و آموزشی برای کمک به کشاورزان در مدیریت ریسک قیمت به کمترین اندازه می‌رسد.

همچنین، نتایج پژوهش‌های تجربی بینس و اگنر^۲ (۱۹۸۰) نشان داده است، فعالیت‌های کشاورزی بویژه در کشورهای در راه توسعه، فعالیت‌های ریسکی است و کشاورزان نیز، به طور عمده رفتارهای ریسک‌گریزی از خود نشان می‌دهند و از همین رو، بیشتر طرحهایی را برمی‌گزینند که از سطح اطمینان در خور پذیرش برای تأمین معاششان برخوردار باشد، حتی اگر بخشی از درآمد آینده خود را در انتخاب آن، از دست بدهند.

امینی و همکاران (۱۳۸۱) مطالعه‌ای در زمینه عوامل مؤثر بر ریسک و گرایش (تمایل) دامداران استان آذربایجان شرقی به بیمه دام‌هایشان انجام دادند که خسارت و میزان بررسی ریسک در منطقه مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های آن پژوهش نشان داد که بیماریها، پدید آورنده ۷۸ درصد از خطرهای دامداران بوده و پس از آن به ترتیب: خطرهای کلی، خطرهای جزئی و دیگر خطرهای، قرار گرفته است. آزمونهای آماری نیز نشان می‌دهد، متغیر مستقل تعداد دام، با متغیرهای وابسته ریسک‌گریزی و

گرایش دامداران به بیمه کردن دامهایشان، دارای ارتباط مثبت و معنیداری است. همچنین ارتباط معنیداری بین دو متغیر وابسته پیشگفته، با دریافت وام وجود دارد و دامدارانی که شغل اصلی آنها دامداری است، از ریسک‌گریزی بیشتری نسبت به دیگران برخوردارند.

کیانی راد و یزدانی (۱۳۸۲) بر پایه پژوهش خود، منابع ریسک را در کشاورزی دربردارنده: ریسک تولید، ریسک قیمت، ریسک بازار، ریسک مالی، ریسک نهادی یا ریسک برخاسته از نبود اطمینان نسبت به فعالیتهای دولت در بخش کشاورزی و ریسک انسانی دانستند. همچنین از دیدگاه ایشان، نقش و درصد اهمیت هرکدام از منابع ریسک، بسته به شرایط مکانی، زمانی، و سیاستهای دولت در هر کشور، متفاوت است.

در مطالعه‌ای که قربانی و همکاران (۱۳۷۹) در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی انجام دادند، به این نتیجه دست یافتند که افزایش سطوح بیمه و بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای آن می‌تواند برای سیاستگذاران از اهمیت ویژه‌ای در شناخت ضعف و قوت این فرایند، برخوردار باشد.

با این همه، بررسیهای انجام گرفته نشان داد، مطالعه‌ای که به طور ویژه به نقش عوامل آموزشی در صنعت بیمه و تأثیر آن بر کاهش ریسک دامداریهای دام سنگین پرداخته باشد، وجود ندارد. از همین رو، تحقیق حاضر با هدف شناسایی ریسکهای موجود و روشهای آموزشی مناسب در زمینه نقش بیمه در دامداریهای دام سنگین در استان گلستان انجام گرفته است.

روشها و ابزارهای پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی است و جامعه آماری آن دربرگیرنده،

دامداران واحدهای دامداری سنگین در استان گلستان است که تعدادشان ۳۸۶۲۱ نفر بوده است. به منظور برآورد حجم نمونه از جامعه آماری نیز، جدول مورگان به کار رفت که تعداد ۳۸۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. به منظور تعیین نمونه‌ها، جامعه آماری به زیر مجموعه خود (سنتی شیری، سنتی پرواری و صنعتی) در ۱۱ شهرستان تقسیم شد و برای نمونه‌گیری مناسب برای تحقیق و دستیابی به افراد مورد مطالعه نیز، روش تصادفی تناسبی به کار رفت. برای گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای طراحی شد و روایی محتوایی آن از سوی استاد راهنما و مشاور و دامپزشکان و کارشناسان علوم دامی مورد تأیید قرار گرفت. سنجش اعتبار پرسشنامه نیز، با انجام آزمون مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از افراد جامعه آماری صورت پذیرفت و ضریب آلفای کرونباخ برای همه بخشهای پرسشنامه بالاتر از ۸۰ درصد به دست آمد که نشاندهنده سطح اعتماد در خور پذیرش است.

جدول شماره ۱: حجم جامعه مورد بررسی و حجم نمونه

نوع واحد دامداری	حجم جامعه آماری	حجم نمونه
سنتی شیری	۳۳۷۹۰	۳۳۲
سنتی پرواری	۴۴۷۴	۴۴
صنعتی	۳۵۷	۴
جمع	۳۸۶۲۱	۳۸۰

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، میانگین سن دامداران مورد بررسی، به تقریب، ۴۵ سال و جوانترین و مستترین آنان به ترتیب ۲۰ و بالای ۶۳ سال سن داشتند که به نظر می‌رسد، این امر نشانگر گرایش به پیر شدن جامعه مورد بررسی و گریز جوانان از

عوامل آموزشی موثر بر پذیرش ...

بخش دامپروری باشد. از لحاظ ظرفیت دامداری نیز، میانگین ۲۲ رأس و سابقه اشتغال دامداران، میانگین ۱۷ سال به دست آمد (جدول شماره ۲). بررسی نتایج برگرفته از وضعیت جنسیت دامداران در (جدول شماره ۳) نیز نشان می‌دهد، بیشترین فراوانی

جدول شماره ۲: ویژگیهای فردی دامداران (مقیاس فاصله‌ای)

متغیر	طبقه (با بیشترین فراوانی)	فراوانی	درصد	میانگین
سن (سال)	۴۲-۵۲	۱۱۴	۷۱/۱	۴۴/۳۸
سابقه اشتغال (سال)	۱-۱۰	۱۴۱	۳۷/۱	۱۶/۹۲
ظرفیت دامداری (راس)	۵-۲۵	۲۸۵	۷۵	۲۱/۳۲

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۳: ویژگیهای فردی دامداران

متغیر	گروه‌ها	فراوانی	درصد
سطح تحصیلات	بی سواد	۱۳۷	۳۶/۱
	زیردیپلم	۱۱۷	۳۰/۸
	دیپلم	۸۰	۲۱/۱
	کارشناسی	۴۴	۱۱/۶
	کارشناسی ارشد	۲	۰/۵
جنسیت	زن	۲۴	۶/۳
	مرد	۳۵۶	۹۳/۷
وضعیت اشتغال	دامداری (شغل اصلی)	۲۴۰	۶۳/۲
	دامداری (شغل فرعی)	۱۴۰	۳۶/۸
وضعیت نوع دامداری	سنتی	۳۷۶	۹۸/۹
	صنعتی	۴	۱/۱
وضعیت نوع پرورش دام	شیری	۴۴	۱۱/۶
	پروراری	۳۳۶	۸۸/۴

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

فصلنامه
پژوهشی

مربوط به مردان است (۹۳/۷ درصد) و از نظر میزان تحصیلات نیز، بیشتر دامداران، بیسواد هستند که این موارد، با آهنگ شتابان تغییر و تحولات در بخش کشاورزی و دامپروری همخوانی ندارد و نیازمند توجه جدی است. همچنین برپایه اطلاعات به دست آمده از لحاظ وضعیت اشتغال، تعداد ۲۴۰ نفر (۶۳/۸ درصد) از پاسخگویان، دامداری را شغل اصلی خود دانسته‌اند که از این میان، بیشتر دامداریهای مورد بررسی از نوع دامداریهای سنتی (۹۸/۹ درصد) به شمار می‌آید که نمایانگر زندگی معیشتی است.

منابع تولید ریسک

برپایه بررسی تجربه‌های پژوهشگران داخلی و خارجی، مطالعه کتابخانه‌ای، مشاهده منطقه مورد مطالعه و مصاحبه با صاحبان امور دام سازمان جهاد کشاورزی و دامداران مورد بررسی، شناسایی منابع تولید ریسک انجام گرفت و سپس در مرحله میدانی جمع‌آوری داده‌ها از دامداران مورد مطالعه خواسته شد که نظر خود را پیرامون میزان تأثیرگذاری این منابع در دامداری خود بیان کنند.

در این راستا، بیشترین فراوانی به دست آمده از دیدگاه دامداران بر اساس ریسکهای عوامل طبیعی، مربوط به عامل استرس گرما و سرما بوده و از نظر اولویتبندی، بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده است. پس از آن، خشکسالی و سیل و حوادث جاده‌ای و حمل‌ونقل در جایگاه بعدی قرار دارد (جدول شماره ۴). همچنین، برپایه دیدگاه دامداران در پیرامون ریسکهای عوامل اقتصادی، عامل نوسانهای قیمت محصولات دامی در بالاترین رتبه قرار گرفته است (جدول شماره ۵).

جدول شماره ۴: رتبه‌بندی دیدگاه دامداران

بر اساس ریسکهای عوامل طبیعی در دامداریها

رتبه	ضریب تغییرات (C.V)	انحراف معیار	میانگین	ریسکهای عوامل طبیعی
۱	.۱۴	.۶۵	۴/۴۵	استرس گرما و سرما
۲	.۱۹	.۸۱	۴/۱۱	خشکسالی
۳	.۴۰	۱/۲	۳/۰۱	سیل
۴	.۴۹	.۹۱	۱/۸۴	صاعقه
۵	.۵۳	.۹۷	۱/۸۰	حوادث جاده‌ای و حمل و نقل

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۵: رتبه‌بندی دیدگاه دامداران

بر اساس ریسکهای عوامل اقتصادی در دامداریها

رتبه	ضریب تغییرات (C.V)	انحراف معیار	میانگین	ریسکهای عوامل اقتصادی
۱	.۱۰	.۴۷	۴/۷۲	نوسانهای قیمت محصولات دامی
۲	.۱۰	.۵۰	۴/۷۳	نبود وجود تضمین در خرید محصولات دامی تولیدی
۳	.۳۱	۱/۵۶	۴/۹۰	درآمد ناکافی برای بازپرداخت وامها
۴	.۳۸	۱/۷۹	۴/۶۷	درخواست وثیقه بالا برای وامها

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

بررسی دیدگاه دامداران پیرامون نقش صنعت بیمه

از دیدگاه دامداران، نقش بیمه در کاهش ریسک، از بیشترین فراوانی برخوردار است که در این میان نیز، نقش بیمه در کاهش ریسکهای موجود، با کمترین ضریب تغییرات (۰/۱۳) و انحراف معیار ۰/۵۸ بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده و ریسک‌پذیری

فصلنامه
پژوهشی

دامداران با ضریب تغییرات (۰/۳۵) و انحراف معیار ۰/۷۷ نیز، از پایینترین رتبه برخوردار شده است.

بررسی دیدگاه دامداران پیرامون تأثیر عوامل آموزشی در زمینه نقش بیمه در دامداریها

براساس یافته‌های تحقیق، از دیدگاه دامداران، استفاده از کلاسهای آموزشی بالاترین میانگین (۴/۵۱) را به خود اختصاص داده و دستیابی به تجربه و دانش دیگر دامداران نیز با ضریب تغییر ۰/۲۳ بالاترین رتبه را داشته است. این موضوع نشان می‌دهد، از نظر دامداران، این گویه می‌تواند مناسبترین روش آموزش در مدیریت ریسک باشد. پس از آن مشاوره با دامپزشکان و کارشناسان علوم دامی، در اولویت بعدی قرار گرفته و استفاده از برنامه‌های رادیویی و نشریه‌های ترویجی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۷۱ و ۰/۷۷ کمترین رتبه را از نظر دامداران به خود اختصاص داده است که می‌باید بیشتر مورد توجه قرار گیرد (جدول شماره ۶).

جدول شماره ۶: رتبه‌بندی دیدگاه دامداران پیرامون عوامل آموزشی در زمینه صنعت بیمه

رتبه	ضریب تغییرات (C.V)	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۲۳	۰/۹۷	۴/۱۰	دستیابی به تجربه و دانش دیگر دامداران
۲	۰/۲۴	۰/۹۶	۳/۸۷	مشاوره با دامپزشکان و کارشناسان علوم دامی
۳	۰/۲۸	۱/۰۲	۳/۵۳	استفاده از برنامه‌های تلویزیونی
۴	۰/۲۹	۱/۱۹	۴/۱۸	شرکت در کارگاههای آموزشی
۵	۰/۳۲	۱/۴۸	۴/۵۱	استفاده از کلاسهای آموزشی
۶	۰/۷۱	۱/۵۶	۲/۱۹	استفاده از برنامه‌های رادیویی
۷	۰/۷۷	۲/۱۶	۲/۷۹	استفاده از نشریه‌های ترویجی

بحث و نتیجه گیری

تحلیل همبستگی

بر پایه یافته‌ها، میان دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه در کاهش ریسک و عوامل آموزشی، همبستگی مثبت و معنیداری وجود دارد ($r = 0/143$ و $P = 0/005$). این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های روستا (۱۳۸۵) و مارک و همکاران^۱ (۲۰۰۰) مطابقت دارد. ضریب پیرسون محاسبه شده برای متغیر دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه در کاهش ریسک و متغیر سن دامداران نیز، نشان می‌دهد که رابطه معنیداری بین این دو متغیر وجود ندارد. همچنین ضریب پیرسون محاسبه شده برای متغیر دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه و متغیر سابقه اشتغال نیز رابطه معنیداری را نشان نمی‌دهد. به دیگر سخن، فرضیه تحقیق، مبنی بر وجود رابطه میان این دو متغیر، رد، و فرضیه صفر تأیید می‌شود. این نتیجه، همسو با یافته‌های پژوهش تاورنیر و همکاران^۲ (۲۰۰۸) است. در نهایت، بین دو متغیر دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه در کاهش ریسک و ظرفیت دامداری نیز ارتباط مثبت و معنیداری در سطح یک درصد ($r = 0/10$ و $P = 0/04$) وجود دارد (جدول شماره ۷).

جدول شماره ۷: همبستگی بین دیدگاه دامداران پیرامون نقش مدیریت ریسک و متغیرهای پژوهش

متغیر	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معنیداری P
عوامل آموزشی	0/143**	0/005
سن دامداران	0/01	0/87
سابقه اشتغال	0/05	0/26
ظرفیت دامداری	0/10*	0/04

* سطح معنیداری ۹۵ درصد
** سطح معنیداری ۹۹ درصد
برگرفته از: یافته‌های پژوهش

- 1 . Mark et al (2000)
- 2 . Tavernier et al (2008)

تحلیلهای (مطالعات) مقایسه‌ای

بر اساس آزمون مقایسه میانگین t و F بین دیدگاه دامداران پیرامون نقش صنعت بیمه و میزان تحصیلات دامداران، تفاوت معنی‌داری در سطح $0/05$ به دست نیامد. به دیگر سخن، با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت: از دیدگاه دامداران، پیرامون نقش بیمه و سطح تحصیلات آنها، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. همچنین میان وضعیت اشتغال دامداران و دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه در کاهش ریسک دامداریها، تفاوت معنی‌داری در سطح $0/05$ به دست نیامد که با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت: بین دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه و آنهایی که دامداری را شغل اصلی خود دانسته‌اند و آنهایی که دامداری، شغل دوم آنهاست، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. از دیگر سو، میان نوع پرورش دام و دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه نیز، تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد؛ اما بین دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه در کاهش ریسک دامداریها و شهرستانهای استان گلستان، تفاوت معنی‌داری در سطح $0/05$ به دست آمد. در این راستا، برای بررسی اینکه بین کدام یک از شهرستانها، اختلاف دیده می‌شود از آزمون LSD استفاده شد که نتایج آن نشان داد، بین دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه در کاهش ریسک دامداریها در شرق استان گلستان، با دیدگاه دامداران پیرامون نقش بیمه در کاهش ریسک دامداریها در غرب استان گلستان، تفاوت معنی‌داری وجود دارد (جدولهای شماره ۸ و ۹).

جدول شماره ۸: نتیجه به دست آمده از آزمون مقایسه میانگین t تعدادی از ویژگیهای دامداران بر مدیریت ریسک

متغیر	شاخص	تعداد	میانگین نمونه	t	sig
اشتغال	دامدار	۲۴۰	۶/۴۹	-۱/۲۴	۰/۴۰
	غیردامدار	۱۴۰	۶/۶۲	-۱/۲۶	
نوع پرورش دام	پروری	۴۴	۶/۴۵	-۰/۶۳	۰/۶۸
	شیری	۳۳۶	۶/۵۵	-۰/۶۱	

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۹: نتیجه به دست آمده از آزمون مقایسه میانگین F تعدادی از ویژگیهای دامداران مبنی بر نقش بیمه در کاهش ریسک

متغیر	سطوح متغیر	تعداد	میانگین نمونه	F	sig
سطح تحصیلات	بی سواد	۱۳۷	۶/۵۶	۱/۴۲	۰/۲۲
	زیر دیپلم	۱۱۷	۶/۴۵		
	دیپلم	۸۰	۶/۴۷		
	کارشناسی	۴۴	۶/۸۴		
	کارشناسی ارشد	۲	۷/۰۰		
شهرستان	گرگان	۳۴	۶/۸۸	۷/۵۴*	۰/۰۰۰
	کردکوی	۱۵	۶/۹۳		
	بندرگز	۱۴	۷/۰۰		
	بندر ترکمن	۲۷	۷/۲۲		
	آق قلا	۴۷	۶/۸۷		
	علی آباد	۲۶	۷/۰۰		
	آزادشهر	۲۳	۵/۶۰		
	رامیان	۲۱	۵/۹۰		
	مینودشت	۴۰	۶/۳۰		
	گنبد	۴۷	۶/۳۱		
	کلاله	۸۶	۶/۳		

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جمع‌بندی و پیشنهادات

با توجه به نتایج برگرفته از تحقیق، بر اساس عوامل آموزشی مؤثر بر پذیرش صنعت بیمه در دامداریهای استان گلستان، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

چنانکه یافته‌های پژوهش نشان داد، بیشتر دامداران مورد مطالعه، به دلیل عملکرد ضعیف نظام ترویج و آموزش کشاورزی، تنها از تجربه و دانش دیگر دامداران سنتی استفاده کرده و آموزشهای لازم و رسمی را در این زمینه دریافت نکرده‌اند. همچنین، بیشتر دامداران به دلیل نداشتن آشنایی کافی با فرهنگ بیمه از یکسو و نامناسب بودن قوانین بیمه از دیگر سو، گرایش زیادی به بیمه کردن دامهایشان ندارند. اگرچه بخش بیمه کشور (بویژه صندوق بیمه کشاورزی) با ارائه طرحهای مختلف بیمه دام، دامداران بسیاری را زیر پوشش خود قرار داده، اما نتوانسته است در دامداریهای کوچک و سنتی، نقش کلیدی را به عنوان ابزار حمایتی مناسب ایفا کند؛ از همین رو، پیشنهاد می‌شود، به منظور تقویت انگیزه دامداران و مشارکت آنان در امر بیمه، با همکاری نظام ترویج و آموزش کشاورزی، برنامه‌های آموزشی در این زمینه، بویژه برای دامداران ریسک‌گریز، ارائه شود تا با بهبود دانش مدیریت ریسک و مهارتهای دامداران از راه اجرای برنامه‌های آموزشی مناسب به آنها و دادن پیش آگاهی و اطلاعات لازم، ریسک از آغاز یا پیش از آن مهار شود و یا به میزان چشمگیری کاهش یابد.

منابع

۱. امینی، ا، جمشیدی، م و میرمحمد صادقی، ج، (۱۳۸۱)، «عوامل مؤثر بر ریسک و تمایل دامداران استان آذربایجان شرقی به بیمه دامپاشان»، *مجله اقتصاد کشاورزی و توسعه*، سال دهم، شماره ۳۹، صفحه ۱۲۵.
۲. افشین، ف، (۱۳۸۳)، «راهکارهای رویارویی با خطرات تهدید کننده واحدهای تولیدی کشاورزی از دیدگاه مدیریت ریسک»، فصلنامه پژوهشی بیمه و کشاورزی، شماره ۲، صفحه ۶۱-۶۵.
۳. قربانی، ب، کرباسی، ع و فرهنگ، ز، (۱۳۷۹)، «بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی»، خلاصه مقالات سومین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد.
۴. کیانی راد، ع و یزدانی، س، (۱۳۸۲)، «مدیریت ریسک و بیمه محصولات کشاورزی: تجارب و آموزه‌ها»، مجموعه مقالات چهارمین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران، دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران.
5. Bard.S.K and Barry.P.J, (2001), "Assessing Farmers Attitudes Toward Risk Using the closing-in Method" *Journal of Agricultural and Resource Economics*, 26(1):248-260.
6. Bard.S.K and Barry.P.J, (2000), "Developing a Scale for Assessing Risk Attitudes of Agricultural decision Makers", *International Food Agribusiness Management Review*, 3,9-25.
7. Bins Wagner. H.P, (1980), "Attitudes toward risk: An experimental measurement in Rural Indian", *American journal Of Agricultural Economis*,62:395-470.
8. Goodwin. B.K, (1993), "An empirical analysis of the demand for multiple peril crop insurance", *American Journal of Agricultural Economics*, 75: 425-434.
9. Harwood. J, Heifner. R.H, Coble, k perry. J and Somwaru. A, (1999), "Managing risk in farming: Concepts, research and analysis, market and trade economics division and resource economics division", Economic Research Service, U. S. Department of Agriculture, *Agricultural Economic Report* , No. 774.
10. Jakinda Otieno. D., Oluoch-Kosura. W., Rege. E., Drucker. A., Ruto. E and Karugia. J,(2009), "Designing Sustable Cattle Insurance Schemes For Developing Countries: Acase study of Rural Farmers In Western Kenya". The 83rd Annual Conference of the Agricultural Economics Society –Dublin Irland.
11. Mark. D.R., Schroeder. T.C., and Jones. R, (2000), "Identifying Economic Risk in Cattle Feeding", *Journal of Agribusines*, 18:331-344.

فصلنامه
پژوهشی

Study of Instructional Factors Involved in Acceptance of Insurance in Reducing Risk of Heavy Livestock Husbandries in Golestan Province

N.Hasanabadi zadeh ^{*}, Dr. S.J. Farajolah Hosseini ^{}
& Dr. S.A.Javadian ^{***}**

Abstract

The present research has been conducted with an aim to identify instructional factors in the insurance industry which are effective in reducing risk in husbandries of Golestan Province. Statistical population of this study includes 38621 stockbreeders of Golestan Province have were engaged in their jobs in 2008-2009. Out of this figures a group of 380 were selected and underwent studies on random sampling method. In order to collect information, interviews were made and questionnaires were used validity of which was approved by a panel of experts and its sustainability by Cronbach's Alpha coefficient (80%). On the basis of descriptive and deducing statistics, the most threatening natural risks are heat and cold stress factor while the most significant risks of economic factors are price fluctuations in livestock products. Therefore the best strategy to combat such risks is risk management in line with which livestock insurance is among the most proper mechanisms to be applied. In this study, points of view of stockbreeders in relation to instructional factors in accepting insurance were studied in which a positive and meaningful correlation was achieved between dependent and independent variable of instructional factors. In other words, such factors play a significant role in acceptance of insurance industry in reducing risk of husbandries. Furthermore, no meaningful correction was obtained among variables of age, employment record and views of stockbreeders.

Keyword:

Insurance, Risk, Instructional Factors, Husbandry, Golestan Province.

* M.Sc. student of Agriculture, Rural Development, Islamic Azad University, Sciences and Research Branch, Tehran, Iran

** Associate Professor, Agriculture Extension and Education, Islamic Azad University, Sciences and Research Branch, Tehran, Iran

*** Member of Board of Directors, Agriculture Insurance Fund